

Qorti tal-Maġistrati (Malta)

**RIK NRU 197/2021 FL-ATTI TAL-ITTRA UFFIĊJALI BIN-NUMRU
1509/2021 IPPREŻENTATA AI TERMINI TAL-ART. 253(E) TAL-KAP.
12 TAL-LIĠIJET TA' MALTA: PRINCESS HOLDINGS LIMITED
(C72528) V. STEPHANIE ANGELIQUE SAMMUT (KI. 503385M)**

(OPPOSIZZJONI GHALL-EŻEKUZZJONI TA' KAMBJALA TAHT L-ART. 253(E) TAL-KAP. 12 – RAĠUNIJET GRAVI U VALIDI GHAL TALI OPPOSIZZJONI – L-ISFOND STORIKU TAL-KAMBJALI U L-ACTIO CAMBIARIA TAHT IL-KODIĊI KUMMERĊJALI – IL-HRUĠ TA' KAMBJALA MINNHA NNIFSHA MA' TIKKONSISTIX F'NOVAZZJONI TAL-OBBLIGAZZJONI SOTTOSTANTI – IL-KAMBJALA BHALA TITOLU EŻEKUTTIV WARA L-INTRODUZZJONI TAL-ATT IX TAL-2004 – IL-ĠIRATA TA' KAMBJALA U L-EFFETT FUQ IN-NATURA TAL-OBBLIGAZZJONI - M'HIJIEX IL-ĠIRATA LI TAGHTI LILL-KAMBJALA N-NATURA INDEPENDENTI TAGHHA –F'KAŽIJET SERJI U GRAVI (BHAL FIL-KAŽ TA' FRODI JEW UŻURA) IL-QORTI LI TKUN ADITA BIL-PROCEDURA TAHT IL-PROVISO TAL-ART. 253(E) TAL-KAP. 12, TISTA' TIKKUNSIDRA EĊĊEZZJONIJET EX-CAUSA DWAR IL-CAUSA OBLIGATIONIS U DAN TISTA' TAGHMLU KEMM META KAMBJALA TIĠI ĠIRATA U KEMM META TIBQA' FIL-PUSSESS TAL-KREDITUR ORIĠINALI)

MAĠISTRAT: DR. VICTOR G. AXIAK

13 ta' Marzu 2023

IL-QORTI,

wara li rat ir-rikors ta' Stephanie Angelique Sammut (“ir-rikorrenti”) ipprezentat fid-9 ta' Lulju 2021¹ li permezz tiegħu għar-raġunijiet imsemmija fl-istess rikors talbet:

« ... din l-Onorabbli Qorti sabiex, ai termini tal-artikolu 253(e) tal-Kap 12, tissospendi l-ezekuzzjoni tal-Kambjali de quo u dan tant kull prowdiment xieraq u opportun li joghgobha taghti din l-Onorabbli Qorti»

¹ Fol 1-2

wara li rat ir-risposta ta' Princess Holdings Limited ("l-intimata" jew "il-kumpanija intimata") ipprezentata fil-11 ta' Awwissu 2021² li permezz tagħha għar-raġunijiet imsemmija fl-istess att talbet:

« ... lil dina l-Onorabbli Qorti tirrespingi bis-shih, fl-ambitu tal-Artikolu 253(e) tal-Kodici ta' Organizzazzjoni u Procedura Civili (Kap. 12 tal-Ligijiet ta' Malta), l-oppozizzjoni tar-rikorrenti għall-esekuzzjoni tal-kambjali in kwistjoni u tghaddi biex tiddikjara illi s-sospensjoni tal-esekuzzjoni tintrafa' rninnufih, bl-ispejjez kontra r-rikorrenti.»

wara li rat l-atti proċesswali li fis-sustanza jikkonsistu biss fl-affidavit tar-rikorrenti pprezentat fl-24 ta' Mejju 2022³,

wara li semgħet it-trattazzjoni finali magħmulha:

- għan-nom tar-rikorrenti, mill-Avukat Dr. Chris Frendo, u
- għan-nom tal-kumpanija intimata, mill-Avukat Dr. Mark Anthony Mifsud Cutajar

qed tagħti dan id-

Digriet

1. Skond ir-rikorrenti, fit-23 ta' Marzu 2021 hija marret fis-*showroom* tal-kumpanija No Deposit Cars Malta Limited sabiex tixtri vettura partikolari li kienet giet reklamata fuq is-sit tal-*facebook* u cioè Peugeot 108 tas-sena 2020. Hija nnegozjat ma' ċertu Chandler fis-*showroom* stess u ftehmiet miegħu fuq numru ta' kundizzjonijiet fosthom il-modalitajiet tal-ħlas, il-fatt li l-vettura kienet tas-sena 2020 u li setgħet tiegħu l-vettura b'mod immedjat. Hija ffirmat *Vehicle User Agreement* dakinhar stess sabiex tixtri l-vettura bin-numru *tac-chassis* VF3PAHMTCFR284448 għall-prezz totali ta' € 16,380. Hija ffirmat numru ta' kambjali għal dan l-ammont. Skond ir-rikorrenti huma ftehmiet li l-għada stess tmur tħallas id-depożitu u tiġbor il-vettura. Meta marret id-dar hija ċċekkjat in-numru *tac-chassis* u skopriet li filfatti din kienet vettura tas-sena 2016 (f'dan ir-rigward eosebiet *screenshot* li juri l-mudell tal-vettura in kwistjoni u s-sena meta giet manifatturata).⁴ Għalhekk ċemplet immedjament lill-persuna li kien fassal il-ftehim, ċertu James, u meta ma' setgħetx taqbd u pruvat iċċempel lil Chandler, il-persuna li kienet innegozjat miegħu, li pero' ukoll ma' wegibx. Wara numru ta' messagġi fl-aħħar l-imsemmi Chandler bagħtilha lura biex jgħidilha li l-vettura kienet tas-sena 2018. Ir-rikorrenti tishaq li filfatti il-vettura kienet tas-sena 2016 apparti li hija kienet xtratha bil-kundizzjoni li hija tas-sena 2020.⁵

² Fol 6-7

³ Fol 22-26

⁴ Fol 24

⁵ Fol 25-26

2. Ir-rikorrenti kompliet tgħid fl-*affidavit* tagħha illi l-għada marret fis-*showroom* fejn l-istess Chandler offriela Fiat 500 iżda hi rrifjutat u qaltu li jew itiha l-vettura miftehma jew inkella jitwaqqa' l-ftehim. Minkejja t-trapass ta' numru ta' granet u ġimgħat ta' stennija u u telefonati hija baqgħet bla risposta u bla vettura. Darba fost l-oħrajn qalet illi rċeviet l-ittra ufficjali mertu tar-rikors bi tlett kambjali annessi magħha għall-ammont totali ta' € 585. Qalet li qed topponi l-eżekuzzjoni tagħha għaliex fl-ittra ufficjali n-numru tal-karta tal-identita' tagħha ġie indikat b'mod żbaljat, il-vettura Peugeot 108 bin-numru tac-*chassis* VF3PAHMTCFR284448 (jew vettura alternattiva) baqgħet ma ġietx ikkonsenjatha lilha u għaliex hija kienet ġiet frodata minn No Deposit Cars Malta Limited billi ġiet imgēgħla tiffirma kambjali qabel tawha l-vettura u dan bi skop ta' qerq.
3. Ir-rikorrenti għalqet l-*affidavit* tagħha billi qalet illi wara saret taf illi d-diretturi u azzjonisti ta' No Deposit Cars Malta Limited u tal-kumpanija intimata huma magħrufha għal tbażwir u filfatt għaddejmin minn proċeduri kriminali fil-konfront tagħhom.
4. Il-Qorti minkejja li tat diversi opportunitajiet lill-kumpanija intimata sabiex tressaq ix-xhieda tagħha naqset li tagħmel dan fiż-żmien allokati lilha.

Kunsiderazzjonijiet

5. Fir-rikors tiegħu r-rikorrenti tikkontendi illi l-Qorti għandha tissospendi l-eżekuzzjoni tal-kambjali billi:
 1. Preliminarjament l-ittra ufficjali hija nulla għaliex in-numru tal-karta tal-identita' m'huwiex tal-persuna li ġiet notifikata bih;
 2. Il-vettura li xtrat baqgħet ma ġietx ikkonsenjatha lilha;
 3. Il-kunsens tagħha għall-iffirmar tal-kambjali ġie meħud b'qerq u bi żball ta' fatti u dritt stante illi No Deposit Cars Malta Limited qarrqet biha biex iġgēgħla tiffirmahom qabel ma' jkollha l-pussess tal-vettura f'idejha;
 4. M'hemm l-ebda relazzjoni ġuridika bejnha u l-kumpanija intimata;
 5. No Deposit Cars Malta Limited u d-diretturi u l-azzjonisti "m'humiex strangiera għad-dbażwir" u wieħed mid-diretturi għaddej bi proċeduri kriminali;

6. Fir-risposta tagħha l-kumpanija intimata tgħid illi:
1. r-rikorrenti mhux qed tikkontesta l-ebda aspett formali tal-kambjali kif iffirmati minnha;
 2. fir-rigward tal-eċċezzjoni preliminari, kwalunkwe żball fin-numru tal-karta tal-identita' tar-rikorrenti ma' jikkonsistix f'raġuni gravi u serja għas-sospensjoni tal-eżekuzzjoni tal-kambjali imma *semmai* huwa wieħed li jista' jkun suġġett għall-korrezzjoni mitluba lill-Qorti ai termini tal-Art. 175 tal-Kap. 12 tal-Liġijiet ta' Malta;
 3. fir-rigward tal-eċċezzjoni dwar nuqqas ta' relazzjoni ġuridika, l-kambjali in kwistjoni kienu ġew girati lill-kumpanija rikorrenti u għalhekk akkwistaw natura awtonoma;
 4. ir-rikorrenti iffirmat li kienet "*fully aware of the contents of the agreement*" u għalhekk kienet taf li kwalunke data mogħtija lilha fir-rigward tal-konsenja kienet biss indikattiva ai termini tal-Klawsola 5.2 tal-ftehim;
 5. ir-rikorrenti ħadet sehem attivi fin-negozjati u jekk wara li ffirmat l-ftehim reġa bdielha dan il-fatt ma' jikkostitwix raġuni gravi u valida ai fini tal-Art. 253(e) tal-Kap. 12.

L-isfond storiku tal-kambjali u l-actio cambiaria taħt il-Kodiċi Kummerċjali

7. Kif jingħad mill-Prof V. Caruana Galizia fin-*Notes on Bills of Exchange*:

«The economic utility of bills of exchange differed considerably from one phase to another of their gradual development. At first, their use served the purpose of avoiding the costly and risky transport of money. This advantage is self-explanatory. When the relations between traders of different countries became more and more intense, the said advantage assured greater importance, because by the use of bills of exchange thousands and thousands of payments were made by the mere transfer of a document, without the necessity of actual money ... Bills of exchange, further, are instruments of credit, whereby traders are allowed to exploit in the best possible way the trust or credit they enjoy. Moreover, they facilitate and promote the set off of debts and credits in national and international exchanges: a process which the institution of clearing-houses has rendered more easy and more thorough. Finally, bills of exchange form the subject of one of the most frequent banking transactions, namely, discounting. »

8. L-istess awtur jgħid ukoll is-segwent i fuq in-natura astratta tal-obligazzjoni kambjarja:

«The obligation arising from a bill of exchange is of its nature an abstract obligation, i.e. it is considered by itself independently of the particular "causa obligationis" which, had given occasion to the issue or endorsement of a bill of exchange. It is logical to presume that the person, who issues or endorses a bill, or, who becomes a guarantor of one of the parties thereof, does so because he happens to be the debtor of the person in favor of whom the bill is drawn or endorsed or for whom he has become the guarantor as a consequence of a legal relationship, of some kind or other, which may have intervened between them. There may be exceptional cases where a bill is drawn or endorsed or a guarantee thereon is given in favour of a person without any consideration. However this may be and whatever the causa obligationis, the moment a person, signs the bill of exchange whether as drawer; endorser, or as giver of an aval or otherwise the obligation arising from that signature is considered to be complete in itself; it acquires a juridical existence, which is considered separate, distinct and independent from the original and fundamental contract entered into between the parties concerned. The law identifies the obligation created or evidenced by the bill with the signature placed thereon. Accordingly a party to a bill would be liable hereon, not because of any pre-existing obligation, but merely because he does actually sign the bill. However, though the obligation arising from a bill is an abstract obligation, in the sense abovementioned, it does not follow that the original causa obligationis, if existent, is substituted by the new obligation deriving from the bill itself when this is issued. On the contrary the cause obligationis will have a juridical existence, in that the issue of a bill of exchange with the consequent obligation deriving therefrom doesn't effect a novation of the obligation deriving from the fundamental causa obligationis, unless the intention to effect it clearly appears⁶. »

9. Caruana Galizia jagħti eżempju ta' kif il-*causa obligationis* originali u dik li temanixxi mill-kambjala, jibqgħu jeżistu kontestwalment:

« An example will render the position clear. If A buys goods from B for £100 and, being the creditor of C, draws a bill on C in favor of B for the said amount, in such a case, A's obligations towards B would be two in number, that arising from the contract of sale and that arising from the bill, for the latter does not substitute the former. Thus, supposing the bill drawn by A is null for any reason whatsoever A will not have discharged himself from the obligation of paying the purchase-price to B,

⁶ Civil Code Art. 1182(1): *The acceptance of notes or other negotiable securities in consideration of a former debt shall not operate as novation unless it appears clearly from other circumstances that it was intended to extinguish such former debt.*

who will still be in the position to exercise the ordinary action pertaining to the seller against the buyer for the recovery of the price in accordance with the rules governing the contract of sale. In other words, the obligation arising from the bill is an addition, and not a substitution to, that deriving from the contract of sale, and, because of its nature, offers a more effectual security for the performance of the obligation undertaken by A. »

10. Imbagħad dwar l-effetti ġuridiċi tal-obbligazzjoni astratta li tohroġ mill-kambjala l-istess awtur eminenti jkompli jispjega li:

« Undoubtedly all the juridical effects of this abstract obligation prove true as between the drawer and the holders thereof in good faith; on the other hand, the said effects may be impaired as between the drawer and the payee, or the endorser and his endorsee, in as much as pleas "ex causa" are admissible as shall be seen later. Such pleas are in such cases admissible not because the obligation ceases to be an abstract one between the parties to a bill, who are in immediate and direct relationship with one another, but in the general interests of trade and, what is more important, as a protection of good faith. In fact, the general principle, which governs obligations in general, that "fraus omnia corrumpit", receives here full application, and because of it the said pleas "ex causa" are admissible not only between the parties to a bill, who have had immediate and direct relationship with one another, but also with regard to the person of any holder of the bill., who is in bad faith. Thus, a bill given for the price of poison to be used in a murder would not be enforceable between the immediate parties if they were aware of the ultimate illegal purpose, and this, not because the obligation deriving from the bill is not an abstract one, i.e. existent independently of the fundamental "causa obligationis" but because "fraus omnia corrumpit", whether the fraudulent act refers to the bill itself, or to the original contract as a consequence of which such instrument is drawn. »

11. X'jiġri f'każ li kambjala ma' tithallasx? Taht il-Kodiċi Kummerċjali (Kap. 13 tal-Liġijiet ta' Malta), il-pussessur ikun intitolat għall-azzjoni kambjarja konsistenti (i) fl-**azzjoni diretta** kontra l-aċċettant li huwa d-debitur prinċipali JEW fl-**azzjoni ta' rigress** kontra l-persuni l-oħra kollha meqjusa responsabbli għall-ħlas bl-eċċezzjoni tal-aċċettant.
12. L-eċċezzjonijiet li jistgħu jingħataw kontra l-pussess tal-kambjala li jitlob l-ħlas tagħha fl-azzjoni kambjarja taht il-Kodiċi tal-Kummerċ huma daww **reali jew oġġettivi** (*exceptio in rem*) li jolqtu r-rekwiziti formali u essenzjali tal-kambjala u li jistgħu jingiebu kontra kull min jitlob il-ħlas tagħha (bħal per eżempju n-nuqqas ta' xi rekwiziti formali, in-nuqqas tal-protest, preskrizzjoni, etc), u daww **personali jew**

sogġettivi (*exceptio in personam*) li jistgħu jitressqu biss kontra persuna speċifika. Rigward l-eċċezzjonijiet personali, Caruana Galizia jgħid is-segwent:

« It has been stated several times that pleas which are personal to the endorsers, may not be set up against the holder of a bill, because, it is repeated; each and every obligation arising from a bill is independent the one from the other and the holder's title does not derive from the title of his endorser. Jurists, however, rank an exception to the said fundamental rule in the case where the holder, in acquiring the bill, has knowingly acted to the detriment of the debtor on the ground that "fraus omnia corrumpit". No law can ever protect fraud or bad faith, and, the endorsee, who, though fully aware of the well-founded plea,, which the debtor of the bill could have raised against his endorser, wanted to receive the bill, is to blame himself for having done so. In practice, similar endorsements are often made for no other purpose, but to evade the possibility of the setting up of such pleas: by the said exception a remedy is provided against such an unlawful practice. It is to be understood that fraud is never presumed, but must be proved in accordance with the general principles of law ... Furthermore, the holder, against whom such a plea, which is in the nature of an "exceptio doli", may be set up, must have been in bad faith at the time he had acquired the bill, because "mala fide superveniens non nocet".

With regard to pleas which are personal to the holder of a bill, the rule to be applied is different from the one established with regard to pleas personal to the endorsers. In fact, pleas personal to the holder may be set up, provided their nature is such as not to delay the payment of a bill. In other words, they may be raised, provided they can be conveniently and speedily disposed of in the pending action⁸ ... The question therefore whether a plea of this nature can be conveniently and speedily disposed of in the pending action or not is one of fact, which the Court, in its discretion, is to decide due regard being had to all the circumstances of the case. Where, however, such pleas require a prolonged inquiry, the examination thereof shall be referred to an independent action and, meanwhile the judgement ordering the payment of the bill, with or without security, as the Court shall deem fit, shall not be delayed. »⁹

13. Fuq dawk l-eċċezzjonijiet personali li jistgħu jitressqu kontra l-pussessur tal-kambjala l-liġi ttiprovdi hekk fil-Kap. 13:

⁷ Kap 13, Art. 197 *L-eċċezzjonijiet li huma personali għall-giranti ma jistgħux jingħataw kontra l-pussessur ta' kambjala.*

⁸ Kap. 13, Art. 198(1)

⁹ Kap. 13, Art. 198(2)

'198(1) L-eċċezzjonijiet li huma personali għall-pussessur tal-kambjala ma jistgħux idewmu l-ħlas tagħha, jekk ma jkunux likwidi u li jistgħu jinqatgħu malajr fil-kawża li tkun miexja.

(2) Jekk dawn l-eċċezzjonijiet ikunu jinħtieġu eżami fit-tul, is-smiġġ tagħhom isir f'kawża għaliha, u, sadanittant, il-kundanna għall-ħlas tal-kambjala, bil-garanzija jew mingħajrha, skont ma jidhrilha l-qorti, m'għandhiex tkun imdewma'

14. X'inhuma dawk l-eċċezzjonijiet personali li jitqiesu bħala "likwidi u li jistgħu jinqatgħu malajr"? Il-ġurisprudenza tgħallem fuq dan il-punt illi din hija kwistjoni mħollija għad-diskrezzjoni tal-Qorti. Fis-sentenza fl-ismijiet **Jet-Tech Ltd v. Marcon Coppola** (App 13/03/2001, Ċit Nru. 1205/1999/1) il-Qorti tal-Appell Ċivili Superjuri qalet hekk:

« Filwaqt li huwa minnu li eċċezzjonijiet personali huma opponibbli għall-pussessur tal-kambjali li qed jitlob il-ħlas tagħha u jistgħu jirrigwardaw tant l-origini tal-obbligazzjoni kemm l-eżercizzju tagħha, u dan a vantagg tal-konvenut kġamat biex jonora l-kambjala, kellu jkun ovvju li l-oggett tal-azzjoni kambjarja ma setax u m'għandux ikun konfuz mal-oggett li kien jifforma l-obbligazzjoni naxxenti minn negozju u li ta lok għall-hrug tagħha. Il-ligi stess, proprju bl-insistenza fuq l-awtonomija tal-azzjoni kambjarja u bil-limitazzjoni tal-eċċezzjonijiet li setgħu jingħataw għaliha, kif ukoll bl-insistenza fuq l-ispeditezza fid-determinazzjoni tal-azzjoni, kienet tiddistingwi u ssalva n-negozju originali li jibqa' soġġett għall-verifika u kontestazzjoni, anki wara li tkun giet determinata l-azzjoni kambjarja u anki wara li tkun giet onorata l-kambjala b'konsegwenza tal-esekuzzjoni ta' sentenza fuqha motghija.

L-Artikolu 198 tal-Kodici tal-Kummerċ infatti necessarjament jimplika illi eċċezzjonijiet li kienu ta' natura personali għall-pussessur u li allura setgħu joriginaw min-negozju li ta lok għall-hrug tal-kambjala imma li setgħu idewmu d-determinazzjoni tal-azzjoni kambjarja, kellhom bħala regola jigu skartati. Dan dejjem salv id-dritt li tali eċċezzjonijiet jistgħu jigu ventilati f'azzjoni li tikkontesta n-negozju originali.

Minn nahha l-ohra l-Qrati tagħna jammettu eċċezzjoni wahda għall-applikabilità ta' l-imsemmi artikolu 198. Din hi meta l-eċċezzjoni tkun tolqot l-eżistenza tal-kambjali stess bħal meta l-kunsensta' l-accettant tal-kambjala jkun vizzjat minhabba vjolenza jew dolo. F'kazijiet bħal dawn, il-providwar l-allegata nullita' tal-kambjali jistgħu jinstemgħu fl-istess gudizzju fejn jigi mitlub il-ħlas tal-kambjali.

Meta l-eccezzjoni tolqot l-eżistenza nfisha tal-kambjala, bhal fil-kaz ta' vjolenza jew dolo, allura l-kunsens ta' l-accettant ikun vizzjat, u bhala konsegwenza, il-kambjala tkun nulla u l-principju kanonizzat bl-artikolu 198 ma jkunx applikabli.

Il-Qorti tal-Appell qieset li dawn iz-zewg linji ta' tagħlim guriprudenzjali ma kienux irrikonciljabbli sakemm fl-applikazzjoni ta' l-artikolu 198 il-Qorti zzomm dejjem quddiem ghajnejha r-ratio legis ta' l-azzjoni kambjarja, u ma tiskartax l-awtonomija innata tagħha, u ttendi biex issalva l-element ta' speditezza ttemperat b'sens ta' gustizzja u ta' kawtela tad-drittijiet tal-partijiet.»¹⁰

Il-kambjala bħala titolu eżekuttiv wara l-introduzzjoni tal-Att IX tal-2004

15. Dak kollu li ngħad s'issa jirrigwarda l-istituzzjoni tal-kambjala kif regolat taħt il-Kodiċi Kummerċjali (Kap. 13 tal-Liġijiet ta' Malta). Għal żmien twil il-possessur tal-kambjala kien jeħtiegħu jiftaħ azzjoni diretta ġudizzjarja sabiex jesigi l-ħlas tagħha. Is-sitwazzjoni inbidlet però fl-2004 bl-introduzzjoni tal-Att IX tal-2004 li qarreb il-posizzjoni taħt il-liġi Maltija għal dik prevalenti fil-liġi Taljana, cioè bl-elevazzjoni tal-kambjala għal titolu eżekuttiv enforzabbli skond id-disposizzjoni tal-Art. 253(e) tal-Kap. 12 tal-Liġijiet ta' Malta.

16. F'dan ir-rigward fid-dibattiti parlamentari (inkluż dawk fl-istadju ta' kumitat) dwar l-Att IX tal-2004 intqal is-segwent:

« Fit-tieni miżura li qed nagħmlu qed inħarsu lejn il-kambjala. Originarjament meta l-kambjala daħlet parti mill-kodiċi tal-kummerċ - wieħed irid jgħid li xi 80 sena ilu, meta sar l-ewwel kodiċi tal-kummerċ għal pajjiżna, kien wieħed minn fost l-ewwel kodiċijiet tal-kummerċ li saru fl-Ewropa - il-ħsieb kien li l-qorti tal-kummerċ tkun qorti li tħaffef il-proċeduri. U ladarba l-qorti tal-kummerċ tħaffef il-proċeduri l-kawżi li huma tal-kambjala jistgħu jinqatgħu malajr.

Fil-fatt f'dak il-kodiċi tal-kummerċ tant kellhom f'moħħom li l-kawżi quddiem il-qorti tal-kummerċ jinqatgħu malajr li kienu daħħlu artiklu li jgħid li min irid jikkontesta l-kambjala jista' jagħmilha billi jiddepożita l-flus il-qorti u mbagħad jiproċedi sabiex jikkontesta l-kambjala.

Illum is-sitwazzjoni hija li l-kambjala ġiet ma tfigher kwazi xejn għax anke jekk għandek kambjala f'idejk trid tagħmel kawża u allura l-fattura tal-bejgħ u l-kambjala ġew qishom fuq l-istess livell. Allura hawnhekk qegħdin ngħidu li jekk xi ħadd iffirma kambjala, skond il-liġi kambjala hija strument finanzjarju effiċjenti, qisha valuta, u allura għandna nipprovaw nagħtuha speed. U allura xi speed qed

¹⁰ **Jet-Tech Ltd v. Marcon Coppola** (Qorti tal-Appell Ċivili Superjuri, 13/03/2001, Ċit Nru. 1205/1999/1)

nagħtuha? Qegħdin ngħidu li jekk tintbagħat ittra ufficjali - din l-ittra ufficjali tkun magħmula minn avukat u tiġi ppreżentata l-qorti, imbagħad tiġi esegwita mill-marixxall jew bil-proċedura solita tal-qorti - din tiġi ppreżentata u l-kambjala fi żmien jumejn issir titolu eżekuttiv.

Din m'hijjex xi haġa ġdida - ilha teżisti f'numru ta' kodiċijiet għal 20 sena, 25 sena u f'uħud minnhom anke 30 sena - u hija xi haġa li tagħmel il-ġid fil-kummerċ...

L-iskop tal-kambjala ġie kważi redikolat ... Allura aħna qiegħdin ngħidu li huwa importanti li l-kambjala nerġgħu nagħtuha l-valur u s-sens kummerċjali tagħha u nerġgħu ngibuha fuq il-livell ta' titolu eżekuttiv, jiġifieri tiswa daqs sentenza wara li wieħed jibgħat ittra ufficjali u dik l-ittra ufficjali tiġi notifikata l-parti l-oħra... »¹¹

17. L-iskop tal-leġislatur bl-emendi introdotti fl-2004 kien għalhekk b'mod ċar dak illi l-kambjala tiġi mogħtija lura l-ħeffa li tilfet matul is-snin naturalment dejjem bis-salvagwardji neċessarji.
18. L-Art. 253(e) introdott (u sussegwentement emendat b'izjed salvagwardji) bl-Att IX tal-2004 jipprovdi testwalment kif ġej:

'253. Huma titoli eżekuttivi:

(e) kambjali u promissory notes maħruġa skont il-Kodiċi tal-Kummerċ:

B'dan iżda illi l-qorti kompetenti skont il-valur tal-kambjala jew promissory note tista', b'digriet li ma jkunx appellabbli, tissospendi l-eżekuzzjoni ta' dik il-kambjala jew promissory note kollha jew f'parti minnha u sew suġġett għal garanzija kif ukoll mingħajrha, fuq rikors tal-persuna li tkun qed topponi l-eżekuzzjoni ta' dik il-kambjala jew promissory note kif fuq imsemmi, u li għandu jsir fi żmien għoxrin jum min-notifika tal-ittra ufficjali li tintbagħat biex tirrendi l-istess kambjala jew promissory note esegwibbli, minħabba illi l-firma fuq dik il-kambjala jew promissory note ma tkunx tagħha jew tal-mandatarju tagħha jew fejn dik il-persuna tressaq raġunijiet oħra gravi u validi biex topponi dik l-eżekuzzjoni u f'dak il-każ biex persuna tesiġi l-ħlas ta' dik il-kambjala jew promissory note tkun trid tipproċedi b'kawża skont id-dispożizzjonijiet tal-Kodiċi tal-Kummerċ.

L-ittra ufficjali msemmija aktar 'il fuq f'dan il-proviso għandha, taħt piena ta' nullità, tavża lid-debitur bid-dritt mogħti lilu minn dan il-proviso;'

¹¹ Seduta Plenarja tal-Għaxar Parlament - 16 ta' Ġunju 2004, P. 859

19. Mela huma tnejn l-eċċezzjonijiet li jista' jagħti persuna li trid topponi l-eżekuzzjoni ta' kambjala: (i) jew li l-firma fuq il-kambjala m'hijiex tiegħu (bħala t-traent ossia d-drawer aċċettanti) JEW, li (ii) hemm raġunijiet oħra **gravi u validi**.
20. Fil-kawża *de quo* r-rikorrenti mhux qed tgħid li l-firma fuq il-kambjali m'hijiex tagħha. Qed tgħid pero li hemm raġuni gravi u validi għas-sospensjoni tal-eżekuzzjoni tagħhom stante illi (i) n-numru tal-karta tal-identita' "*m'huwiex tal-persuna li giet notifikata*" (ii) l-vettura ma gietx konsenjata lilha (iii) il-kunsens tagħha għall-iffirmar tal-kambjali ttieħed minnha b'qerq u bi żball ta' fatt u ta' dritt, (iv) m'hemm l-ebda rabta kuntrattwali bejnha u l-kumpanija intimata u (v) d-diretturi u azzjonisti tal-kumpanija li kienet laħqet ftehim magħha għax-xiri tal-vettura "*m'huwiex stranġieri għad-dbażawir*" u wieħed mid-diretturi tagħha għaddej minn proċeduri kriminali.

L-allegat żball fin-numru tal-karta tal-identita'

21. F'dan ir-rigward jingħad illi r-rikorrenti fl-ebda stadju ma' esebit kopja tal-ittra uffiċjali mertu tar-rikors tagħha. Filwaqt li huwa minnu li fl-okkju tar-rikors msemmi hemm indikat li dan kien qiegħed jiġi pprezentat "*fl-atti tal-ittra uffiċjali 1509/2021*" fil-verita' rikors ta' dan ix-xorta huwa att ġudizzjarju **independenti** mill-ittra uffiċjali li jirreferi għalih, tant illi l-proċedimenti jiġu assenjati numru uffiċjali differenti u jiġu deċiżi b'digriet li jkun totalment separat mill-istess ittra uffiċjali. Kien l-obbligu tar-rikorrenti illi tal-inqas jekk mhux mar-rikors innifsu, taċċerta li f'xi stadju jew ieħor tal-proċedimenti tesebixxi kopja, mqar informali, tal-istess ittra uffiċjali.
22. Fin-nuqqas ta' din l-ittra uffiċjali l-Qorti ma tistax tara jekk verament kienx hemm xi żball fin-numru tal-karta tal-identita' tal-persuna li giet notifikata. Anke hawnhekk pero' l-Qorti tirrimarka illi r-rikorrenti ma kienet xejn ċara fir-rikors tagħha meta qalet illi: "*n-numru tal-karta tal-identita' m'huwiex tal-persuna li giet notifikata*". Anke fl-affidavit tagħha kull ma' qalet ir-rikorrenti kien illi "*l-ittra uffiċjali fil-konfront tiegħi tagħmel referenza għal karta tal-identita' li m'huwiex tiegħi*". M'huwiex ċert għall-Qorti jekk dak li qed tgħid ir-rikorrenti huwiex illi n-numru tal-karta tal-identita' tagħha kif indikat fl-okkju tal-ittra uffiċjali huwa erronju, jew inkella hijiex qed tgħid illi l-persuna li giet notifikata bl-ittra għandha numru tal-karta tal-identita' differenti minn tagħha. X'aktarx li riedet tgħid ir-rikorrenti hija illi n-numru tal-karta tal-identita' tagħha kif indikat fl-okkju tal-ittra uffiċjali ġie indikat b'mod żbaljat. Jekk dan huwa l-każ il-Qorti taqbel mat-twegiba tal-intimata illi dan huwa żball li jista' faċilment jissewwa b'talba għall-korrezzjoni ai termini tal-Art. 175 tal-Kap. 12 tal-Liġijiet ta' Malta u ċertament ma jikkonsistix f'raġuni gravi u valida għas-sospensjoni tal-eżekuzzjoni tal-kambjali annessi mal-ittra uffiċjali.

L-allegat nuqqas ta' relazzjoni ġuridika bejn ir-rikorrenti u l-kumpanija intimata

23. Kif ġa ngħad l-ittra uffiċjali *de quo* ma ġietx ippreżentata fl-atti u għalhekk il-Qorti ma tistax teżamina l-kambjali li tagħhom ġiet mitluba l-eżekuzzjoni. Pero' mir-risposta tal-intimata ġie sottomess illi dawn il-kambjali ġew imdawwra (i.e. ġirati ossia "endorsed") minn No Deposit Cars Malta Ltd lill-kumpanija intimata ossia' Princess Holdings Limited li għalhekk saret il-benefiċċjarju l-ġdid tagħhom.
24. Il-ġirata ta' kambjala mhux biss hija permissibbli mill-liġi¹² iżda fil-fatt hija l-karatteristika ewlenija u *r-raison d'être* ta' dan l-istrument ta' kreditu.
25. Fir-risposta tagħha l-intimata tishaq *inter alia* illi hija totalment indipendenti u distinta mill-kumpanija venditriċi No Deposit Cars Malta Limited u li l-kambjala la darba ġiet ġirata tassumi karattru indipendenti mill-obbligazzjoni li wasslet għall-ħruġ tagħha. F'dan ir-rigward il-Qorti tagħna mhux dejjem kienu konsistenti fuq jekk kambjala tiksibx natura awtonoma indipendenti mill-*causa obligationis* li tkun tat lok għall-istess kambjala. Fil-kawża **Azzopardi v. Camilleri (02/08/94)** l-Onorabbli Qorti tal-Appell spjegat illi dawk il-Qrati li rritenew illi kambjala tikseb natura awtonoma kienu « *isegwu wahda lill-ohra u jirreferu għall-parti biss minn brann min-Noti tal-Professur Cremona; kwotazzjoni shiha min-Noti tal-Professur Cremona, min-naha l-ohra, turi bic-car li huwa biss f'kaz li l-kambjala tigi girata li din takkwista l-karattru awtonomu tagħha, mentri fil-konfront tal-accettant l-eccezzjonijiet li jolqtu l-mertitu tal-obbligazzjoni għandhom jigu investigati* ».
26. Is-sentenza mogħtija mill-Prim' Awla tal-Qorti Ċivili fit-18 ta' Frar 2004 fl-ismijiet **Bank of Valletta p.l.c. v. Carmel Ray Micallef** hija waħda minn numru konsiderevoli ta' sentenzi, inklużi dawk iżjed riċenti, illi jishqu fuq il-punt illi l-kambjala takkwista natura awtonoma biss meta tigi ġirata u mhux fl-istadju meta din tkun għada fil-patrimonju tal-kreditur oriġinali. Tal-istess fehma kienet l-istess Qorti f'sentenzi sussegwenti bħal **George Zammit vs Angelic Mifsud u martu Monica Mifsud** (Cit. Nru. 2476/2000/1 LSO deciza fis-27 ta' Marzu 2014) u **Dino Fino (223679M) vs Cassar & Schembri (Marketing) Limited (C33174)** (Rik. Nru. 1115/2014 LM deciza fit-23 ta' Frar 2015).
27. Min-naha l-ohra pero hemm numru imdaqqs ta' sentenzi illi rrikonoxxew u accettaw in-natura awtonoma ta' kambjala anke meta din ma' tkunx giet girata. Per eżempju fis-sentenza **Joseph Lia v. Alfred Dalli** (K. JDC 26 ta' Jannar 1989), il-Qorti sostniet li l-Artikolu 198 « *japplika kemm meta tali kambjali jkun girati w anke meta le* », u irrilevat ukoll li hemm eccezzjonijiet permissibbli biss meta din tolqot l-eżistenza tal-kambjala stess bħal meta l-kunsens tal-accettant tal-kambjala jkun vizzjat

¹² Art. 136- Art. 147 tal-Kap. 13 tal-Liġijiet ta' Malta

minhabba vjolenza jew dolo (Vol XXXIX. III,845) u ghalhekk irriteriet li tali eccezzjoni ghandha tingieb permezz ta' azzjoni ohra u permezz ta' azzjoni ad hoc. Fis-sentenza tal-Prim' Awla tal-Qorti Ċivili fl-ismijiet **Tal-Herba Construction Limited v. SMW Cortis Limited et** (Rikors Numru. 772/2013AF), il-Qorti caħdet it-talba għas-sospensjoni tal-esekuzzjoni tal-kambjali in kwistjoni minkejja li dawn ma' kienux gew ġirati favur terzi. Hekk ukoll kien il-kaz fis-sentenza tal-istess Qorti tal-24 t'April 2001 fl-ismijiet: **Mario Agius u martu Maria Agius għal kull interess li jista' jkollha v. Doris Pulo** (Cit. Nru. 2846/97/RCP), fis-sentenza tas-16 ta' Jannar 2013 fl-ismijiet: **Highway Auto Co. Ltd C 3252 v. Louis Pace ID 871952M u Mexico Garage Rent A Car Co. Ltd C 5002** (Rikors Numru. 799/2012 JPG), fis-sentenza tat-30 ta' April 2012 fl-ismijiet: **Adrian Warrington v. Josef Galdes** (Rikors Numru. 135/2012 JA) tal-15 ta' Lulju 2014 u fis-sentenza tal-15 ta' Lulju 2014 fl-ismijiet: **Joseph Mamo (ID 772455M) v. Joseph Zammit (ID 0078967M)** (Rik. Nru. 981/2013 JZM) fejn il-Qorti hasset il-htiega ukoll illi tirrimarka illi: «*Jibqa' mpregudikat id-dritt tar-rikorrent li permezz ta' azzjoni "ad hoc" jitlob rimedju għal dak li qiegħed jallega fil-paragrafi 2 sa 4 tar-rikors.*» L-istess fehma kellha l-Qorti tal-Magistrati (Civili) f'diversi sentenzi fosthom dik mogħtija fil-15 ta' Jannar 2015 fl-ismijiet: **Johann Gaffarena v. Patrick Camilleri** (Avviz Numru. 244/2014 CSH) u dik mogħtija fis-26 ta' Frar 2014 fl-ismijiet: **Michael Darmanin nomine vs Dino Schembri** (Avviz Numru. 1/2014 CSH), u kif ukoll l-Qorti tal-Appell (Inferjuri) fis-sentenza tagħha tat-28 ta' Marzu 2008 fl-ismijiet: **Carmelo sive Charles u Dorianne konjugi Sammut li qed jidhru f' isemhom proprio u għan-nom tad-ditta Charlie Auto Dealer vs Armando u Concetta konjugi Bugeja** (Appell Civili Numru. 507/2005/1 PS).

28. Is-suespost qed ingħad proprju biex il-Qorti tesprimi l-fehma tagħha illi kuntrarjament għal dak li saħqet l-intimata fir-risposta tagħha, anke fil-każ ta' kambjala li ma' tkunx ġiet ġirata l-*obligazione cambiaria* xorta waħda tibqa' awtonoma u distinta mill-obbligazzjoni sottostanti. Fi kliem ieħor m'hijiet il-ġirata li tagħti lill-kambjala n-natura independenti tagħha. Dan però ma' jfissirx illi f'każijiet serji u gravi (bħal fil-każ ta' frodi jew użura) l-Qorti ma' tistax tikkunsidra eccezzjonijiet *ex-cause* dwar tali *causa obligationis*, xi haġa li tapplika kemm meta kambjala tiġi ġirata u kemm meta tibqa' fil-pussess tal-kreditur originali. Fi kliem Caruana Galizia: « *Such pleas are in such cases admissible not because the obligation ceases to be an abstract one between the parties to a bill, who are in immediate and direct relationship with one another, but in the general interests of trade and, what is more important, as a protection of good faith . In fact, the general principle, which governs obligations in general, that "fraus omnia corrumpit", receives here full application, and because of it the said pleas "ex causa" are admissible not only between the parties to a bill, who have had immediate and direct relationship with one another , but also with regard to the person of any holder of the bill., who is in bad faith* ».

29. Ir-raġuni prinċipali li nġhatat f'dawk l-okkażjonijiet li l-Qrati tagħna ddeċidew li hija l-ġirata li tagħti n-natura awtonoma lill-kambjala, jidher illi hija marbuta mal-prinċipju illi l-ħruġ ta' kambjala minnha nnifsha ma' tikkonsistix f'novazzjoni tal-obbligazzjoni sottostanti. Dan il-prinċipju ma' jfissirx b'daqshekk li ma' hemmx indipendenza bejn l-obbligazzjoni sottostanti u l-obbligazzjoni ta' min jaċċetta kambjala. L-obbligazzjoni sottostanti tibqa' teżisti minkejja l-ħruġ ta' kambjala. Anzi, l-ħruġ tal-kambjala m'huwa xejn ħlief sigurtà addizzjonali lill-kreditur li b'hekk ikun jista' jenforza d-dritt patrimonjali tiegħu b'żewġ modi: jiġifieri jew billi jeżerċita d-drittijiet tiegħu li jemanixxu mill-kambjala (bl-applikazzjoni tal-Artikolu 253(e) tal-Kap. 12 tal-Liġijiet ta' Malta jew tad-disposizzjonijiet rilevanti taħt il-Kap. 13) jew inkella billi jeżerċita d-drittijiet tiegħu naxxenti mill-ftehim sottostanti (i.e. billi jiftaħ kawża ad-hoc sabiex jitlob dak li għandu d-dritt għalih). Il-Qorti tara illi partikolarment f'dawn l-aħħar ħmistax-il sena, l-utilita' tal-kambjala żdiedet ħafna f'dan il-qasam u llum il-ġurnata l-maġġoranza tal-kambjali maħruġa lokalment jinħarġu proprju bħala sigurtà addizzjonali in kawtela ta' obbligazzjonijiet kuntrattwali bħal ma hu l-każ f'din il-kawża stess.
30. Għaldaqstant u għal kull bwon fini, fid-dawl tas-suespost, il-Qorti tikkunsidra li r-raġuni mogħtija mir-rikorrenti fir-rikors promotur tagħha, cioè dik li m'hemm l-ebda rabta kuntrattwali bejnha u l-kumpanija intimata, hija waħda nfondata fil-fatt u fid-dritt. Il-fatt illi ma' kienetx il-kumpanija intimata illi ġibdet il-kambjali (ossia' ma' kienetx hi t-traent jew id-*drawer*) jew li ma' kienetx hi ffirmit il-ftehim li abbazi tiegħu ġew iffirmati l-kambjali huwa wieħed irrilevanti fil-kuntest tad-drittijiet li jemanixxu mill-kambjali. Wara li saret il-ġirata, il-kumpanija intimata Princess Holdings Limited saret il-benefiċċjarju l-gdid tagħhom bid-drittijiet pertinenti kollha li kellha l-pussessur originali tal-kambjali, li għalhekk għandha kull dritt li tipproċedi b'din il-proċedura għall-eżekuzzjoni tagħhom fin-nuqqas ta' ħlas.

In-nuqqas tal-konsenja tal-vettura u l-allegat vizzju tal-kunsens

31. Kif ġa nġhad iktar' l fuq, l-eċċezzjonijiet li jistgħu jingħataw kontra l-pussessur tal-kambjala li jitlob l-ħlas tagħha fl-azzjoni kambjarja taħt il-Kodiċi tal-Kummerċ huma dawk **reali jew oġġettivi** (*exceptio in rem*) li jolqtu r-rekwiżiti formali u essenzjali tal-kambjala u li jistgħu jingiebu kontra kull min jitlob il-ħlas tagħha (bħal per eżempju n-nuqqas ta' xi rekwiżiti formali, in-nuqqas tal-protest, preskrizzjoni, etc), u dawk **personali jew soġġettivi** (*exceptio in personam*) li jistgħu jitressqu biss kontra persuna speċifika.¹³

¹³ F'dan ir-rigward, il-ġurista eminenti Malti Prof V. Caruana Galizia fin-*Notes on Bills of Exchange* jgħid is-segwenti: "It has been stated several times that pleas which are personal to the endorsers, may not be set up against the holder of a bill, because, it is repeated; each and every obligation arising from a bill is independent the

32. Skond l-Art. 197 tal-Kodiċi tal-Kummerċ, l-eċċezzjonijiet li huma personali għall-giranti ma jistgħux jingħataw kontra l-pussessur ta' kambjala u skond l-Art. 198, l-eċċezzjonijiet li huma personali għall-pussessur tal-kambjala ma jistgħux idewmu l-ħlas tagħha, jekk ma jkunux likwidi u li jistgħu jinqatgħu malajr fil-kawża li tkun miexja. Jekk dawn l-eċċezzjonijiet ikunu jinħtiegu eżami fit-tul, is-smiġ tagħhom isir f'kawża għaliha, u, sadanittant, il-kundanna għall-ħlas tal-kambjala, bil-garanzija jew mingħajrha, skont ma jidhrilha l-qorti, m'għandhiex tkun imdewma. Dawn l-artikoli tal-liġi huma riflessjoni tal-prinċipju kardinali fil-liġi Maltija (stabbilit ukoll fil-liġijiet kontinentali u sistemi legali Romano-Ġermaniċi) illi l-oġġett tal-azzjoni kambjarja ma jistax u m'għandux ikun konfuż mal-oġġett li kien jiffirma l-obbligazzjoni naxxenti minn negozju li jkun ta lok għall-hruġ tal-kambjala. Il-liġi stess, proprju bl-insistenza fuq l-awtonomija tal-kambjala¹⁴ u bil-limitazzjoni tal-

one from the other and the holder's title does not derive from the title of his endorser. Jurists, however, rank an exception to the said fundamental rule in the case where the holder, in acquiring the bill, has knowingly acted to the detriment of the debtor on the ground that "fraus omnia corrumpit". No law can ever protect fraud or bad faith, and, the endorsee, who, though fully aware of the well-founded plea, which the debtor of the bill could have raised against his endorser, wanted to receive the bill, is to blame himself for having done so. In practice, similar endorsements are often made for no other purpose, but to evade the possibility of the setting up of such pleas: by the said exception a remedy is provided against such an unlawful practice. It is to be understood that fraud is never presumed, but must be proved in accordance with the general principles of law ... Furthermore, the holder, against whom such a plea, which is in the nature of an "exceptio doli", may be set up, must have been in bad faith at the time he had acquired the bill, because "mala fide superveniens non nocet". With regard to pleas which are personal to the holder of a bill, the rule to be applied is different from the one established with regard to pleas personal to the endorsers. In fact, pleas personal to the holder may be set up, provided their nature is such as not to delay the payment of a bill. In other words, they may be raised, provided they can be conveniently and speedily disposed of in the pending action¹³ ... The question therefore whether a plea of this nature can be conveniently and speedily disposed of in the pending action or not is one of fact, which the Court, in its discretion, is to decide due regard being had to all the circumstances of the case. Where, however, such pleas require a prolonged inquiry, the examination thereof shall be referred to an independent action and, meanwhile the judgement ordering the payment of the bill, with or without security, as the Court shall deem fit, shall not be delayed."

¹⁴ F'dan ir-rigward, Prof V. Caruana Galizia jgħid hekk: *"The obligation arising from a bill of exchange is of its nature an abstract obligation, i.e. it is considered by itself independently of the particular "causa obligationis" which, had given occasion to the issue or endorsement of a bill of exchange. It is logical to presume that the person, who issues or endorses a bill, or, who becomes a guarantor of one of the parties thereof, does so because he happens to be the debtor of the person in favor of whom the bill is drawn or endorsed or for whom he has become the guarantor as a consequence of a legal relationship, of some kind or other, which may have intervened between them. There may be exceptional cases where a bill is drawn or endorsed or a guarantee thereon is given in favour of a person without any consideration. However this may be and whatever the causa obligationis, the moment a person, signs the bill of exchange whether as drawer; endorser, or as giver of an aval or otherwise the obligation arising from that signature is considered to be complete in itself; it acquires a juridical existence, which is considered separate, distinct and independent from the original and fundamental contract entered into between the parties concerned. The law identifies the obligation created or evidenced by the bill with the signature placed thereon. Accordingly a party to a bill would be liable hereon, not because of any pre-existing obligation, but merely because he does actually sign the bill. However, though the obligation arising from a bill is an abstract obligation, in the sense abovementioned, it does not follow that the original causa obligationis, if existent, is substituted by the new obligation deriving from the bill itself when this is issued. On the contrary the causa obligationis will have a juridical existence, in that the issue of a bill of exchange with the consequent obligation deriving therefrom doesn't effect a novation of the obligation deriving from the fundamental causa obligationis, unless the intention to effect it clearly appears"*

eċċezzjonijiet li jistgħu jingħataw għall-azzjoni kambjarja fil-Kodiċi tal-Kummerċ, kif ukoll bl-insistenza fuq l-ispeditezza fid-determinazzjoni tal-azzjoni, tiddistingwi u ssalva n-negozju originali li jibqa' soġġett għall-verifika u kontestazzjoni, anki wara li tkun giet determinata l-azzjoni kambjarja u anki wara li tkun giet onorata l-kambjala b'konsegwenza tal-esekuzzjoni ta' sentenza fuqha mogħtija.

33. Wara l-introduzzjoni tal-Art. 253(e) fil-Kodiċi tal-Organizzazzjoni u Proċedura Ċivili fil-ligi Maltija fl-2004, il-Qrati b' mod ġenerali (għalkemm mhux uniformi) rritenew illi in omagġ tal-prinċipji fuq imsemmija tal-awtonomija tal-kambjala u tal-importanza tal-ispeditezza tagħha fin-negozju **I-Qorti m'għandhiex, salv ċertu eċċezzjonijiet ristretti** (bħal fil-każ ta' frodi jew *causa illecita*) **tidhol fil-mertu tal-causa obligationis ossia tan-negozju li jkun wassal għall-ħruġ tal-kambjala**. Per eżempju b' mod konsistenti matul is-snin il-Qrati Maltin irrifjutaw illi jikkunsidraw bħala raġuni gravi u valida għall-opposizzjoni tal-eżegwibiltà ta' kambjala l-eċċezzjoni illi l-oġġett li jkun nbiegħ lid-debitur fil-ftehim li fuqu tkun nħarget kambjala, jkun difettuż jew ma' jkunx tal-kwalità pattwita. Dan mhux biss għaliex l-indaġini li altrimenti jkun jeħtieġilha tagħmel il-Qorti tkun waħda li tirrikjedi żmien konsiderevoli, iżda iżjed minn hekk għaliex l-oġġett tal-azzjoni kambjarja ma jstax u ma għandux ikun konfuż mal-oġġett li jifforma l-obbligazzjoni naxxenti min-negozju li jkun ta lok għall-ħruġ tagħha.

34. Naturalment l-obbligazzjonijiet sottostanti jibqgħu jeżistu minkejja l-ħruġ ta' kambjala. Anzi, l-ħruġ tal-kambjala m'huwa xejn ħlief sigurtà addizzjonali lill-kreditur li b'hekk ikun jista' jenforza d-dritt patrimonjali tiegħu b'żewġ modi: jġifieri jew billi jeżerċita d-drittijiet tiegħu li jemanixxu mill-kambjala (bl-applikazzjoni tal-Artikolu 253(e) tal-Kodiċi tal-Organizzazzjoni u Proċedura Ċivili jew tad-disposizzjonijiet relevanti taħt il-Kodiċi tal-Kummerċ) jew inkella billi jeżerċita d-drittijiet tiegħu naxxenti mill-ftehim sottostanti (i.e. billi jiftaħ kawża *ad-hoc* sabiex jitlob dak li għandu d-dritt għalih).

Dwar ir-ragunijiet gravi u validi għat-twaqqif tal-eżekuzzjoni ta' kambjala

35. Kif sew qalet din il-Qorti fil-kawża fl-ismijiet: **Mario Muscat v. Lindsay Portelli** (Rik. Nru. 241/2018 RM, deċiża 8.10.2020):

« Illi l-Qorti hija tal-fehma li l-iskop tar-ragunijiet gravi u validi prospettati mis-subinciz (e) tal-Artikolu 253, ma jstax ikun iktar estensiv mill-iskop tar-ragunijiet elenkati mill-Kodiċi tal-Kummerċ li minhabba fihom kambjala tista' tinzamm milli tithallas. Kull ma trid il-ligi f'din il-procedura hu li l-qorti tara jekk, prima facie, hemmx ragunijiet serji bizzejjed biex tissospendi l-eżekuzzjoni tal-kambjala, u dan sabiex f'każ affermattiv, ir-rikorrent ikollu l-opportunità jikkontesta l-kawża eventwali li, f'każ li tintlaqa' t-talba tiegħu għas-sospensjoni, tkun trid issir mill-kreditur. Billi f'kawża bħal dik, l-eċċezzjonijiet li jstgħu jiġu sollevati mill-konvenut

huma tassew limitati, hija wkoll il-mansjoni tal-qorti f'proceduri bhal dawn, taht l-Artikolu 253(e) tal-Kap. 12, illi tiddetermina jekk il-konvenut ikunx jista' jressaq b'success dawn l-eccezzjonijiet f'kawza eventwali »

36. Rigward ir-raġunijiet elenkati fil-Kap. 13 tal-Liġijiet ta' Malta, fis-sentenza fl-ismijiet: **Guillaumier Industries Ltd. v. Victor Vella et'** deċiża fl-4 ta' Diċembru 1998 intqal:

« Illi a bazi ta' dan l-Artikolu gie deciz li "l-iskop tal-ligi huwa carissimu. Il-kawza proposta a bazi ta' kambjala ghandha tigi mill-Qorti trattata bl-akbar celerita'possibbliIl-kambjala hija proprju l-istrument kummercjali nventat biex appuntu jassigura din il-heffa u l-ghagglja fic-cirkontrazzjoni tal-krediti u d-dejn u sabiex tirrispetta u kemm jista' jkun tiggarrantixxi li l-processi kummercjali jkunu animati mill-istess esigenzi. Biex tassigura din ic-celerita', l-ligi tiffrena l-eccezzjonijiet li jistghu jinghataw kontra l-possessur tal-kambjala biex dawn ma jittardjawx il-kanonizzazzjoni ta'mport ta' kambjala. Tammetti eccezzjonijiet biss meta dawn ikun ta' faċli soluzzjoni »

37. Dan isir peress li skond kif gie affermat fis-sentenza '**Charles Gatt noe v. Joseph Vassallo Gatt noe'** (K. (J.D.C) 15 ta' Novembru 1993):

« appena kambjala tigi ammessa, tigi krejata obligazzjoni 'ad hoc', ghalkollox indipendenti u separata minn kwalunkwe obligazzjoni li setghet ipprecedietha. Ghalhekk f'kawza bhal din, l-eccezzjonijiet ammissibbli huma generalment limitati ghall-kambjala nnifisha u bhala regola m'ghandhomx jigu permessi eccezzjonijiet li jikkoncernaw obligazzjonijiet precedenti. »

38. Dan l-istess insenjament gie segwit f'diversi sentenzi oħra fosthom **John Mary Sammut v. Michael Cassar**(App K. 14 ta' Ottubru 1991) u **George Zahra v. Alfred Borg**(K. (JSP) 28 ta' April 1995) fejn il-Qrati rriferew għall-ġurisprudenza konstanti li fl-azzjoni kambjarja huma permessi biss eccezzjonijiet li jikkontestaw il-validita' formali tal-kambjala in kwantu jallegaw li din tkun fuq il-wiċċ tagħha inoltre f'xi waħda mill-elementi kostitwiti essenzjali tagħha kif trid il-ligi (Vide Vol XXIX P 1528 – Vol XXIX. 1. 1136) u l-istess **John Portelli v. Charles Vella** (K.C.D. 30 ta' Awissu 1989); dawn il-prinċipji gew ilkoll elenkati fis-sentenza tal-Qorti Ċivili Prim'Awla tal-5 ta' Ottubru 2000 fl-ismijiet **Ronald Micallef et v. Subway (Malta) Limited** (Cit. Nru. 273/2000/RCP).

39. Fil-kawza fl-ismijiet '**Salamone vs Rao'** tad-9 ta' Frar 1906, mogħtija mill-Onorabbli Qorti tal-Kummerc intqal illi:-

« Attesocche' le eccezioni date dal convenuto, quantunque personali all'attore, sono di lunga indagine e quindi, secondo il disposto nell'articolo 181 dell'Ordinanza XIII del 1857, la loro cognizione dev'essere rimandata a separato giudizio; »

40. Fl-4 ta' Frar 1907, l-istess Qorti tal-Kummerc, fil-kawza fl-ismijiet **Zammit vs Scicluna** qalet illi:-

« Attesocche' secondo la pratica costante di questo tribunale il pagamento di una cambiale accettata e scaduta viene sempre ordinato quando le eccezioni sono tali da richiedere lunga indagine, sotto quelle cautele che il prudente arbitrio della Corte credesse opportuno; »

41. Fl-10 ta' Mejju 1913, fil-kawza fl-ismijiet '**Sultana vs Pecorella**' gie riaffermat li:-

« Atteso che per legge espressa, eccezioni di lunga indagine, come quelle apposte dal convenuto non possono ritardare il pagamento di cambiali scadute. La Corte deve ordinare il pagamento con o senza cauzione e rimettere la cognizione delle eccezioni a separato giudizio »

42. Hekk ukoll fil-kawza fl-ismijiet "**Aldo Vella v Vincent Lofaro et noe**" - deciza mill-Qorti tal-Kummerc fit-8 ta' Marzu 1977, gie ritenut li

« L-azzjoni kambjarja hi azzjoni awtonoma u dak li ghandu jigi rigwardat f'azzjoni simili – salv naturalment il-kazi kongruwi fejn xi eccezzjoni ta' indoli reali tkun tirrikjedi li jsir mod iehor...huwa bhala regola r-relazzjoni bejn it-traent u trattarju kif emergenti minn wicc il-kambjali stess. »

43. Issa fil-kaz in eżami r-rikorrenti fost affarijiet ohra qed tghid illi sfat ingannata li tiffirma l-kambjali qabel ma hadet il-pussess tal-vettura, u li finalment baqghet qatt ma hadet pussess taghha. Fis-sentenza fl-ismijiet **Joseph Mamo (ID 772455M) v. Joseph Zammit (ID 0078967M)** (Rik. Nru. 981/2013 JZM) inghad hekk mill-Prim' Awla tal-Qorti Ċivili:

« Kif ifisser ir-rikorrent fin-nota ta` sottomissjonijiet tieghu, dawn il-lanjanzi partikolari jirrigwardaw allegata inadempjenza kontrattwali da parti tal-intimat; apparti li fil-kaz ta` kambjala minnhom isostni li hlas diga` sar (ara l-paragrafu market 4). Kuntrarjament ghal dak li jsostni r-rikorrent, il-Qorti f`dan l-istadju m`ghandhiex tinvestiga dawn it-tip ta` lanjanzi. Taghmel riferenza ghas-sentenza li tat il-Qorti tal-Appell (Sede Inferjuri) fil-25 ta` Frar 2004 fil-kawza "Integrated Electronics Limited vs Goldkraft Limited". Hemm inghad hekk :- Issa skond il-prattika kostanti ta` dawn il-Qrati l-hlas tal- kambjali li tkun accettata u skaduta tigi dejjem ordnata meta l-eccezzjonijiet ikunu tali li jehtiegu indagini twila, salvi l-kawteli li l-Qorti jidhrilha opportuni, kompriz li tirrizerva l eccezzjonijiet ghal kawza separata. Jibqa` pero` vitali l-Art 198 (2) tal-Kodici tal-Kummerc illi l-kundanna ghall-hlas tal-kambjala, bil-garanzija jew minghajrha, m`ghandhiex tkun imdewma. Hekk allura l-Qorti ma tistax, ad exemplum, tinkariga periti bl-inkariku li jezaminaw eccezzjoni tax-xorta bhal dik sollevata f`din l- istanza. Ara "Professur Carlo Mallia

noe –vs- Mariano Accarino noe”, Appell Kumm, 22 ta` Novembru 1937. Kif inghad fil-kawza “Francesco Zammit nomine –vs- Paolo Scicluna noe”, Qorti tal-Kummerc, 4 ta` Frar 1907 (Vol XX plll p15) - u dan kien kaz fejn kien qed jigi allegat li l-merce mixtrija kienet iddeterjorat – “secondo la pratica di questi tribunali il pagamento di una cambiale accettata e scaduta viene sempre ordinato quando le eccezioni siano tali da richiedere lunga idagine sotto quella cautela che il prudente arbitrio della Corte credesse opportuno”.

Dan it-tagħlim sekolari baqa` jigi sostenut anke fiz-zmenijiet recentissimi, kif manifest fis-sentenzi fl-ismijiet “United Acceptances Finance Limited –vs- Mario Grech pro et noe”, Appell, 6 ta` Ottubru 2000 u “Jet-Tech Limited –vs- Marcon Coppola”, Appell, 13 ta` Marzu 2001, fost bosta oħrajn. Dan huwa anke evidenti minn din is-silta mehuda mid-decizjoni fl-ismijiet “Adrian Busietta noe –vs- Marco Attard noe”, Appell, 9 ta` Frar 2001 :- “Issa filwaqt li hu minnu illi ‘l-eccezzjonijiet personali huma opponibbli għall-possessur tal-kambjali li qed jitlob il-hlas tagħha u jistgħu jirrigwardaw tant l-origini tal-obbligazzjoni kemm l-ezercizzju tagħha’ (Vol XXX plll p499), u dan a vantagg tal-konvenut kjamat biex jonora l-kambjala, kellu jkun ovvju li l-oggett tal-azzjoni kambjarja ma setax u ma ghandux ikun konfuz mal-oggett li kien jiffirma l-obbligazzjoni naxxenti minn negozju u li ta lok għal hrug tagħha. Il-ligi stess proprju bl-insistenza fuq l-awtonomija ta` l-azzjoni kambjarja u bil-limitazzjoni tal-eccezzjonijiet li setgħu jingħataw għaliha, kif ukoll bl-insistenza fuq l-ispeditezza fid-determinazzjoni tal-azzjoni, kienet tiddistingwi u ssalva n-negozju originali li jibqa` soggett għal verifika u kontestazzjoni, anke wara li tkun giet onorata l-kambjala b`konsegwenza tal-ezekuzzjoni tas-sentenza fuqha mogħtija.
»

44. Din il-Qorti kif presjeduta permezz tad-digriet tagħha tal-14 ta' Diċembru 2022 fl-ismijiet: **Princess Holdings Limited v. Gabriel-Lulian Apetrei** (Rik. 188/2021) għamlet ordni ta' riferenza lill-Qorti tal-Gustizzja tal-Unjoni Ewropeja skond l-Art. 267 tat-Trattat dwar il-Funzjonament tal-Unjoni Ewropeja għal sentenza preliminari *inter alia* dwar jekk il-fatt illi f'din il-proċedura l-Qorti hija prekluzja milli tanalizza l-*underlying obligations* li jkunu ppreċedew l-ħruġ tal-kambjala, imurx kontra d-Direttiva (UE) 2019/771 tal-20 ta' Mejju 2019 dwar ċerti aspetti li jikkonċernaw kuntratti għall-bejgħ ta' oġġetti, partikolarment id-dritt li l-konsumatur jirċievi mill-bejgiegħ oġġett li jissodisfa r-rekwiziti stabbiliti fl-Art. 6, 7 u 8 tal-istess Direttiva u li jieħu rimedji jekk dawn ma' jgħux sodisfatti.
45. Madanakollu l-Qorti tħoss illi hija m'għandiex għalfejn tistenna l-eżitu ta' din l-ordni ta' riferenza għall-finijiet tad-digriet tagħha f'din il-kawża u dan għaliex fi kwalunkwe kaz il-provi mressqa mir-rikorrenti huma tant xotti u privi minn dettalji importanti (fosthom il-*Vehicle User Agreement*, provi formali dwar il-vettura in kwistjoni inkluż il-*logbook* tagħha, provi dwar l-allegat qerq, etc) illi anke kieku

stess l-Qorti kellha s-setgħa tindaga fid-dettal fil-mertu tal-*underlying obligations* xorta waħda ma kienx ikollha biżżejjed provi quddiemha li jipperswaduha *on a balance of probabilities* dwar il-fondatezza tal-argumenti tar-rikorrenti.

Deċiżjoni

Għal dawn ir-raġunijiet il-Qorti qegħda tiddisponi minn din il-kawża billi tiċhad it-talba tar-rikorrenti għas-sospensjoni tal-eżekuzzjoni tal-kambjali mertu tal-ittra ufficjali numru 1509/2021 fl-ismijiet premissi.

Bl-ispejjeż kontra l-istess rikorrenti.

V.G. Axiak

Maġistrat

Y.M. Pace

Dep. Registratur